

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 596/2014-10

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 30. septembra 2014 v senáte zloženom z predsedu Lajosa Mészárosa (sudca spravodajca), zo sudkyne Ľudmily Gajdošíkovej a sudcu Sergeja Kohuta predbežne prerokoval sťažnosť RNDr. M. H., M. H. a P. H., zastúpených advokátkou JUDr. Jankou Chorvátovou, Advokátska kancelária, Antona Bernoláka 51, Žilina, vo veci namietaného porušenia ich základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 47 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky, porušenia čl. 12 ods. 1 prvej vety a ods. 2, čl. 13 ods. 3 a čl. 141 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a práv M. H. a P. H. podľa čl. 3 ods. 1 a 2, čl. 12 ods. 1 a 2 a čl. 16 Dohovoru o právach dieťaťa postupom Okresného súdu Žilina v konaní vedenom pod sp. zn. 13 P 62/2009 a jeho rozsudkom zo 7. septembra 2011, ako aj postupom Krajského súdu v Žiline v konaní vedenom pod sp. zn. 10 CoP 79/2011 a jeho rozsudkom z 12. apríla 2012 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť RNDr. M. H., M. H. a P. H. o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 3. septembra 2013 doručená sťažnosť RNDr. M. H., M. H. a P. H. (spolu ďalej len „sťažovatelia“), ktorou namietali porušenie svojich základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 47 ods. 3

Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), porušenie čl. 12 ods. 1 prvej vety a ods. 2, čl. 13 ods. 3 a čl. 141 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“), ako aj práv M. H. a P. H. podľa čl. 3 ods. 1 a 2, čl. 12 ods. 1 a 2 a čl. 16 Dohovoru o právach dieťaťa postupom Okresného súdu Žilina (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 13 P 62/2009 a jeho rozsudkom zo 7. septembra 2011 (ďalej len „napadnutý rozsudok okresného súdu“) a postupom Krajského súdu v Žiline (ďalej len „krajský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 10 CoP 79/2011 a jeho rozsudkom z 12. apríla 2012 (ďalej len „napadnutý rozsudok krajského súdu“).

2. Sťažovatelia v úvode svojej sťažnosti uviedli rekapituláciu skutkového stavu takto: *„Dňa 07.09.2011 Okresný súd v Žiline vydal rozsudok č. k. 13 P 62/2009, ktorým bolo výrokom o úprave styku otca s maloletými deťmi určené, že otec je oprávnený stretať sa s maloletým M. a maloletou P. bez prítomnosti matky v nepárnom týždni v pondelok, stredu, piatok, sobotu a nedeľu a v nepárnom týždni v utorok, stredu a štvrtok, a to počas pracovných dní vždy od 16.00 hod. do 18.00 hod. a cez dni pracovného voľna alebo pracovného pokoja v období od vyhlásenia rozsudku do 30.9.2011 v čase od 15.00 hod. do 18.00 hod., od 1.10.2011 do 31.10.2011 v čase od 14.00 hod. do 18.00 hod. a od 1.11.2011 v čase od 9.00 hod. do 18.00 hod., s tým, že otec maloleté deti prevezme a po ukončení stretnutia odovzdá do starostlivosti matky. Matka je povinná maloleté deti na stretnutie s otcom pripraviť a odovzdať do starostlivosti v mieste svojho bydliska v stanovený čas.*

Proti citovanému výroku rozsudku podala sťažovateľka v rade 1/ ako matka maloletých detí v zákonom stanovenej lehote odvolanie, ktorým namietala, že výrok prvostupňového súdu o úprave styku otca s deťmi a odôvodnenie tohto výroku sú v príkrom rozpore s právom chránenými záujmami detí, namietala jeho nezákonnosť a nesprávnosť pre nedostatočné zistenie skutkového stavu a nesprávnu aplikáciu právnych predpisov.

Rozsudkom Krajského súdu v Žiline zo dňa 12.4.2012, sp. zn. 10 CoP 79/2011-846 bol zmenený rozsudok Okresného súdu v Žiline č. k. 13 P 62/2009 zo dňa 07.09.2011 vo výroku o úprave styku otca s maloletými deťmi (sťažovateľmi v rade 2/ a 3/) tak, že otec má právo stretávať sa s deťmi bez prítomnosti matky trikrát v bežnom mesiaci v rozsahu dvoch hodín na ÚPSVaR Žilina v období prvých troch mesiacov nasledujúcich po

právoplatnosti rozsudku. Počnúc 4. mesiacom od právoplatnosti rozsudku odvolacieho súdu má otec právo stretávať sa s maloletými deťmi bez prítomnosti matky každý párny týždeň v stredu od 16.00 hod. do 18.00 hod. a každý nepárny týždeň v sobotu a nedeľu od 9.00 hod. do 18.00 hod. Matka je povinná maloleté deti na tento styk pripraviť a mu ich odovzdať.

Proti rozhodnutiu Krajského súdu v Žiline zo dňa 12.4.2012, sp. zn. 10 CoP 79/2011-846 sťažovateľka v rade 1/ v záujme ochrany práv sťažovateľov v rade 2 a 3/ podala v zákonom stanovenej lehote dovolanie, pretože rozsudkom odvolacieho súdu bol zmenený rozsudok prvého stupňa vo veci samej, a je teda dovolanie prípustné podľa ustanovenia § 238 ods. 1 OSP a toto dovolanie bolo podané z dôvodu podľa § 241 ods. 2 písm. b) a písm. c) OSP, pretože konanie, vydaniu rozhodnutia predchádzajúce, je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci a rozhodnutie odvolacieho súdu vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci.

Uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 6 Cdo 99/2013 bolo citované dovolanie odmietnuté dňa 19.6.2013 ako neprípustné, toto uznesenie o odmietnutí nadobudlo právoplatnosť dňa 23.7.2013.“

3. Sťažovatelia svoje námietky a sťažnosť sformulovali takto: «RNDr. M. H. je matka maloletých detí M. H. a P. H., obe bytom u matky, ktorej boli rozsudkom Okresného súdu Žilina, sp. zn. 13 P 62/2009 zo dňa 07.09.2011 zverené do výchovy.

V tomto rozsudku bolo výrokom upravujúcim styk otca s maloletými deťmi určené stretanie detí v určený čas bez prítomnosti matky. Proti tomuto už citovanému výroku rozsudku Okresného súdu v Žiline sp. zn. 13 P 62/2009 (v bode I. sťažnosti) podala sťažovateľka v rade 1/ ako matka maloletých detí v zákonom stanovenej lehote odvolanie, ktorým namietala, že výrok prvostupňového súdu o úprave styku otca s deťmi a odôvodnenie tohto výroku sú v príkrom rozpore s právom chránenými záujmami detí, nakoľko prvostupňový súd nebral do úvahy denný režim detí a rovnako prvostupňový súd nebral do úvahy to, že deti si vyžadujú jej prítomnosť pri stretnutí s otcom, toto rozhodnutie je nezákonné a nesprávne pre nedostatočné zistenie skutkového stavu a nesprávnu aplikáciu právnych predpisov.

Nezákonnosť napadnutého výroku ohľadne stretávania je daná i v zjavnom nepomere rozsahu tráveného času počas pracovných dní, víkendov i sviatkov v neprospech matky;

taktiež nezákonnosť napadnutého rozsudku v tejto časti je daná i v tom, že ťažiskovo súd svoje rozhodnutie odôvodnil s odkazom na listinné dôkazy zhromaždené v trestnom konaní, ktoré boli ale zaobstarané pre účely trestného konania podľa Trestného poriadku a nie sú relevantnými dôkazmi prednostne použiteľnými v konaní podľa zákona o rodine.

Sťažovateľka v rade 1/ sa snažila pred súdmi v Žiline listinnými dôkazmi preukázať odmietavý postoj detí k stretávaniu sa s otcom bez jej prítomnosti a žiadala, aby bolo vykonané znalecké dokazovanie z odboru pedopsychológia hlavne pre zistenie názoru maloletých detí. Takéto dokazovanie či už prvostupňový ako aj odvolací súd zamietol. V odvolacom konaní takéto dokazovanie opätovne doporučil aj kolízny opatrovník.

Sťažovatelia v rade 2/ a v rade 3/ namietajú nezákonný postup súdu v konaní 13 P 62/2009 spočívajúci v tom, že súd relevantne nezisťoval ich názor a záujem a následne ani nebral do úvahy ich vôľu stretávať sa s otcom za prítomnosti matky, čím sú im ubierané práva, ktoré im zaručuje Dohovor o právach dieťaťa.

Odvolací súd vo svojom odôvodnení uvádza, že zhodne s okresným súdom dospel k záveru, že pokiaľ rodičia sami nebudú vytvárať stresové situácie pri realizácii styku, tento by mohol prebiehať bez problémov. Aj napriek tomu, že odvolací súd vyjadruje to, že je si vedomí práva dieťaťa vyjadriť svoj názor, ako aj nutnosti na tento pri rozhodnutí prihliadať a ďalej uvádza, že uvedený postoj detí signalizuje obzvlášť naliehavú potrebu zistenia skutkového stavu a príčin takeého postoja, odvolací súd rozporne s týmito tvrdeniami nepovažoval za potrebné pedopsychologické vyšetrenie maloletých detí (sťažovateľov v rade 2/ a 3/) a zamietol návrh na takéto dokazovanie. Naproti tomu bolo vykonané prvostupňovým súdom iba znalecké dokazovanie a to psychologické a psychiatrické vyšetrenie oboch rodičov. Z toho jednoznačne vyplýva, že v odvolacom konaní nedošlo k zisťovaniu názoru maloletých detí a došlo tak k porušeniu práva sťažovateľov v rade 2/ a 3/ formulovať vlastné názory a byť vypočutý v súdnom konaní podľa čl. 12 ods. 1 a 2 Dohovoru o právach dieťaťa.

Porušenie týchto práv je zrejmé aj z toho, že kolízny opatrovník ako zástupca maloletých detí (sťažovateľov v rade 2/ a v rade 3/) vo svojich správach adresovaných smerom k súdu neuvádzal, že by názor detí skúmal. V týchto správach kolízneho opatrovníka sa však uvádza, že za účelom zistenia názoru maloletých detí doporučuje vykonať znalecké pedopsychologické vyšetrenie maloletých. ...

Prvostupňový súd jednostranne posúdil správu z priebehu konzultácií zo dňa 15.8.2011 od psychológa ÚPSVaR v Žiline Mgr. R., ktorá nie je detským psychológom. Boli urobené závery, o tom, že deti sú schopné zotrvať istý čas s otcom bez prítomnosti matky a takýto kontakt pre ne nepredstavuje zvýšenú záťaž ...

Vzhľadom na pretrvávajúce odmietavé reakcie detí na stretnutie s otcom bez prítomnosti matky a vzhľadom na vyjadrenia detí nielen pred psychologičkou Mgr. R., že chcú tráviť čas s otcom v prítomnosti matky sa nedá jednoznačne tvrdiť, že deti majú k otcovi kladný vzťah, chcú s ním tráviť čas a tento sú schopní stráviť bez zvýšenej psychickej záťaže bez prítomnosti matky, tak ako vyjadruje prvostupňový súd...

Keďže dieťa má právo vyjadriť slobodne svoj názor, jeho požiadavky majú byť brané do úvahy v každej záležitosti alebo postupne, ktoré sa ho týkajú a odvolací súd a ani prvostupňový súd nezisťoval relevantným spôsobom názor maloletých detí (sťažovateľov v rade 2/ a 3/), oba súdy nebrali do úvahy negatívny postoj detí k stretávaniu sa s otcom bez prítomnosti matky, ktorý prezentovala sťažovateľka v rade 1/ ako ich matka a ktorý vyslovili maloleté deti aj pred psychológom ÚPSVaR počas stretnutia s otcom na ÚPSVaR (správa z 15.8.2011), následne odvolací súd nebral do úvahy ani vyjadrenie kolízneho opatrovníka ako zástupcu sťažovateľov v rade 2/ a 3/ vo svojej záverečnej reči na pojednávaní 12.4.2012...

Rozhodnutie súdu jednoznačne sleduje vôľu a záujem otca, avšak nie vôľu samotných detí a rovnako aj záujem matky. ...

Ako sťažovatelia sa domnievame, že v konečnom dôsledku napadnutými rozhodnutiami bolo priznané druhému účastníkovi dotknutých súdnych konaní /tzn. otcovi/ lepšie postavenie ako sťažovateľom, s cieľom systematicky likvidovať možnosť domôcť sa spravodlivého a riadneho súdneho konania a tým im nepriznať rovnaké postavenie. Je neprijateľné konštatovanie, že práve tu súd mal byť garantom spravodlivého a zákonného súdneho procesu. Poskytnutie takéhoto postavenia a výhody v prospech druhého účastníka konania možno považovať za porušenie základného práva na rovnaké postavenie všetkých účastníkov v konaní a práva na spravodlivý proces. Chceme poukázať na opodstatnenú obavu k nezávislosti a nestrannosti prvostupňového súdu, keďže podľa nášho názoru prvostupňový, ako aj odvolací súd nerozhodoval nestranne. ...

Ani jeden zo súdov nebral do úvahy predložené dôkazy, ktoré jasne nasvedčovali aký je postoj a vôľa detí. Rovnako neboli brané do úvahy vyjadrenia kolízneho opatrovníka ako zástancu práv detí, že má stretávanie prebiehať za účasti matky detí. Keďže tieto skutočnosti súd nezohľadnil a ani jeden zo súdov relevantne neskúmal a nezisťoval názor maloletých detí, ktorých sa citované konanie týka (prostredníctvom znaleckého dokazovania navrhovaného aj kolíznym opatrovníkom), boli tým porušené práva dieťaťa a právom chránené záujmy maloletých detí (vyplýva z nálezu Ústavného súdu III. ÚS 454/2011 z 13.12.2011) a tiež boli porušené aj práva matky v spojení s ochranou najlepších záujmov maloletých detí. ...

Prvostupňový ako aj odvolací súd opiera svoje závery o tzv. všeobecne známe skutočnosti, že mal. deti sú ovplyvniteľné prostredím, v ktorom žijú, osobami, ktoré zásadným spôsobom ovplyvňujú ich vývoj a výchovu, aj napriek tomu, že sťažovateľka v rade 1/ uvádzala i vo svojom odvolaní, že ona deti na stretnutie s otcom bez jej prítomnosti pripravuje počas celého výchovného procesu.

To, že súd protiprávne opiera svoje závery o tzv. všeobecne známe skutočnosti dokazuje i rozhodovacia prax súdov, najmä poukazujeme na nález Ústavného súdu ČR: IV. ÚS 695/2000, II.ÚS 363/03, ktorý hovorí, že každé dieťa je jedinečnou bytosťou, ktorá má dané svoje nezrušiteľné základné práva a slobody. Nie je možné nadrad'ovať modely fungovania vzťahov medzi oddelenými rodičmi a maloletými deťmi, ktoré majú orgány verejnej moci zažité, nad záujem dieťaťa, ktorý je definovaný v čl. 3 Dohovoru o právach dieťaťa. Tieto modely, akokoľvek sú v mnohých prípadoch prínosné a použiteľné, nemôžu obsiahnuť situáciu každého jednotlivého maloletého dieťaťa. ...

Krajský súd v Žiline ako „primárny ochranca práva“, ktorý je prvotne povolaný, ale aj zodpovedný za ochranu a dodržiavanie základných ľudských práv a slobôd zlyhal v oblasti ochrany práv maloletých detí zaručených Dohovorom o právach dieťaťa ako aj práv ich matky a to vydaním rozhodnutia, ktoré vykazuje znaky maximálnej miery arbitrárnosti a svojvôle, a ktoré nemá legitímny základ, a súčasne ním boli porušené základné práva maloletých detí a ich matky ako občanov Slovenskej republiky zaručené v čl. 46, čl. 47 Ústavy SR, resp. čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.»

4. Sťažovatelia v závere navrhli, aby ústavný súd rozhodol, že ich základné práva podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 47 ods. 3 ústavy, čl. 12 ods. 1 prvá veta a ods. 2, čl. 13 ods. 3 a čl. 141 ústavy, práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a práva M. H. a P. H. podľa čl. 3 ods. 1 a 2, čl. 12 ods. 1 a 2 a čl. 16 Dohovoru o právach dieťaťa postupom v konaní a napadnutým rozsudkom okresného súdu, ako aj postupom v konaní a napadnutým rozsudkom krajského súdu boli porušené. Ďalej navrhli, aby ústavný súd zrušil napadnutý rozsudok okresného súdu, ako aj napadnutý rozsudok krajského súdu a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie, a zároveň aby ústavný súd priznal sťažovateľom úhradu trov právneho zastúpenia.

II.

5. Krajský súd napadnutým rozsudkom potvrdil napadnutý rozsudok okresného súdu vo výroku o povinnosti otca platiť výživné na maloleté deti (M. H. a P. H.), zmenil napadnutý rozsudok okresného súdu v časti výroku o povolenie splácať nedoplatok na výživnom tak, že otcovi povolil splácať nedoplatok v splátkach, zmenil napadnutý rozsudok okresného súdu vo výroku o úprave styku otca s maloletými deťmi tak, že otec je oprávnený stretávať sa s maloletými deťmi bez prítomnosti matky trikrát v bežnom mesiaci v rozsahu 2 hodín na Úrade práce, sociálnych vecí a rodiny, referát poradensko-psychologických služieb Žilina (ďalej len „ÚPSVaR“) v období prvých troch mesiacov nasledujúcich po právoplatnosti napadnutého rozsudku krajského súdu, uložil povinnosť kolíznemu opatrovníkovi oznámiť rodičom deň a hodinu stretnutia 3 dni vopred, uložil povinnosť matke (RNDr. M. H.) zabezpečiť účasť maloletých detí na jednotlivých stretnutiach, ďalej krajský súd napadnutým rozsudkom rozhodol, že počnúc štvrtým mesiacom od právoplatnosti napadnutého rozsudku je otec oprávnený stretávať sa s maloletými deťmi bez prítomnosti matky každý párny týždeň v stredu od 16.00 h do 18.00 h a každý nepárny týždeň v sobotu a nedeľu od 9.00 h do 18.00 h s tým, že otec maloleté deti prevezme a po ukončení stretnutia ich odovzdá matke v mieste bydliska, rozhodol, že matka je povinná maloleté deti na tento styk s otcom pripraviť a odovzdať mu ich.

6. Krajský súd napadnutý rozsudok odôvodnil takto: *«Zásadnejšou a naliehavejšou otázkou medzi rodičmi maloletých bola úprava styku. V zásade obaja rodičia si potrebu styku otca s maloletými deťmi uvedomovali, nevedeli sa však dohodnúť na spôsobe jeho*

realizácie. Z priebehu celého doterajšieho konania vyplýva, že matka je ochotná styk otcovi umožniť, avšak iba v jej prítomnosti, čo však otec odmieta akceptovať. Napriek tomu, že doteraz posledným rozhodnutím zo dňa 3.12.2010 bolo nariadené predbežné opatrenie, na základe ktorého by sa mal styk otca s maloletými deťmi realizovať bez prítomnosti matky, k takémuto styku nedochádza. Matka poukazovala na vôľu maloletých detí, ktoré sa odmietajú stretávať s otcom bez jej prítomnosti. Na druhej strane otec tvrdil, že takúto situáciu spôsobuje matka, ktorá deti proti nemu manipuluje. Vplyv matky na odmietavé správanie sa maloletých konštatoval aj okresný súd. Jeho závery sa okrem iného opierali aj o úradný záznam zo dňa 6.2.2011 vyhotovený Obvodným oddelením PZ, Žilina - okolie o priebehu styku otca s maloletými dňa 4.2.2011. Objektivitu uvedeného záznamu matka namietala a v odvolacom konaní súdu predložila list Okresného riaditeľstva PZ v Žiline zo dňa 9.3.2012, o riešení jej sťažnosti týkajúcej sa predmetného úradného záznamu. Bolo v ňom konštatované, že zainteresovaní policajti boli okrem iného usmernení, aby do úradného záznamu neuvádzali svoje domnienky a pocity, ale iba objektívne skutočnosti vnímané svojimi zmyslami. Nebola teda spochybnená pravdivosť opisu priebehu samotného styku - plač matky, ako aj maloletých detí pri jeho realizácii, nahrávanie si priebehu stretnutia matkou na mobilný telefón. V kontexte ďalších vykonaných dôkazov sa závery okresného súdu o tom, že na odmietavom postoji maloletých stretnúť sa s otcom bez matkinej prítomnosti sa vo veľkej miere či už vedome, alebo nevedome podieľa aj matka javia ako oprávnené. Svedčí o tom aj následné stretnutie otca s maloletými za prítomnosti psychologičky kolízneho opatrovníka Mgr. R. dňa 3.8.2011. Pri uvedenom stretnutí s otcom spontánne komunikovali, nemali obavu opustiť miestnosť a byť s ním aj bez matkinej prítomnosti. Matka tvrdila, že na uvedené správanie detí malo vplyv vedomie, že nie sú s otcom sami, ale je tam na miesto nej psychologička. Zároveň to však svedčí o tom, že deti sú schopné akceptovať aj matkinu neprítomnosť na stretnutí. Okrem toho, neopomenuteľným je aj úplne odlišný priebeh celého stretnutia oproti situácii z februára 2011. V tomto prípade stretnutie prebiehalo zo strany rodičov pokojnejšie, neboli medzi nimi navzájom, ani vo vzťahu k deťom prezentované negatívne emócie. Uvedené vedie odvolací súd, zhodne s okresným súdom k záveru, že pokiaľ rodičia sami nebudú vytvárať stresové situácie pri realizácii styku, tento by mohol prebiehať bez problémov. Matka v odvolacom konaní predložila fotokópiu zápisnice o realizácii styku otca s maloletými

podľa napadnutého rozhodnutia, ktoré je v tejto časti predbežne vykonateľné. Styk nebol realizovaný, lebo deti odmietli ísť s otcom bez prítomnosti matky. Matka, vzhľadom na uvedený postoj maloletých, na ktorý poukazovala už aj v prvostupňovom konaní, žiadala, aby bol tento pri úprave styku akceptovaný. Na podporu svojich tvrdení v odvolacom konaní predložila záznamy Úradu práce sociálnych vecí a rodiny v Žiline. Z ich obsahu krajský súd zistil, že zachytávajú ústne vyhlásenia rodičov opisujúce priebeh styku otca s maloletými. Matka v nich uvádza, že sa snaží deti na styk pripraviť, tieto však jej snahu neakceptujú a styk bez jej prítomnosti odmietajú. Odvolací súd si je vedomí práva dieťaťa vyjadriť svoj názor, ako aj nutnosti na tento pri rozhodnutí prihliadať. Na druhej strane, však uvedený postoj maloletých detí signalizuje obzvlášť naliehavú potrebu úplného zistenia skutkového stavu a príčin takéhoto postoja.

Okresný súd vo veci postupoval dostatočne dôsledne a nariadil znalecké dokazovanie, z ktorého jednoznačne vyplynulo, že obaja rodičia sú schopní podieľať sa na výchove maloletých detí. Nebol zistený vyslovene negatívny vzťah maloletých ani k jednému z rodičov. Tvrdenia matky o patologickom správaní sa otca vo vzťahu k maloletej P. preukázané neboli, a to ani v trestnom konaní, ani v prejednávanej veci. Znalci ustanovení v týchto konaniach nezistili, že by otec trpel akoukoľvek duševnou chorobou alebo poruchou, alebo praktikoval sexuálne aktivity, ktoré by mali negatívny vplyv na vývin detí. Bolo síce opätovne začaté trestné stíhanie, voči otcovi však žiadne obvinenie vznesené nebolo. Podľa oznámenia Ministerstva vnútra SR, sekcia kontroly a inšpekčnej služby zo dňa 5.4.2012, vo veci boli pribratí znalci na vyšetrovanie duševného stavu matky aj otca.

Jedným z prostriedkov na zabezpečenie čiastočnej spoluúčasti rodiča, ktorému nebolo maloleté dieťa zverené do výchovy, na tejto výchove a na upevnení citového puta je osobný styk rodiča s dieťaťom. Úlohou rodiča, ktorému dieťa nebolo zverené do výchovy, je aby pri styku uplatňoval len pozitívnym spôsobom svoju rolu vo výchove maloletého dieťaťa, bez toho, aby maril výsledky výchovy druhého rodiča. Naproti tomu úlohou druhého rodiča, ktorý dieťa vychováva, je okrem iného, aby - prihliadajúc na záujem dieťaťa na pokojnom a bezproblémovom priebehu styku s druhým rodičom - vytváral priaznivé podmienky na tento styk, a to najmä vedením dieťaťa k správne mu vzťahu k tomuto rodičovi.

Skutkový stav zistený okresným súdom, ako aj doplnenie dokazovania v odvolacom konaní jednoznačne nasvedčujú tomu, že matka nezvláda svoju úlohu pripraviť deti na styk s otcom bez jej prítomnosti. Nepochybne má na to vplyv aj jej nesúhlas s takouto úpravou styku, ktorý prezentovala po celý čas prebiehajúceho konania. Berúc do úvahy až hostilný (nepriateľský) vzťah rodičov navzájom nepovažoval krajský súd rozhodnutie o styku otca s maloletými za prítomnosti matky v súlade s ich záujmami, naopak takáto úprava by viedla k vytváraniu stresových situácií. Aktuálne odmietavý postoj maloletých, ktorí nechcú tento styk bez prítomnosti matky realizovať, krajský súd považoval za vhodné riešiť jeho úpravou za asistencie kolízneho opatrovníka, ktorý je odborne personálne vybavený psychológom, s ktorým budú rodičia, ako aj maloletí spolupracovať. Tento, ako citovo nezainteresovaná osoba môže viesť ako rodičov, tak aj maloletých k akceptovaniu súdom nariadenej úpravy styku. Pri určení jeho rozsahu prihliadal na denný režim maloletých, obaja navštevujú predškolské zariadenie, ako aj na ich voľnočasové aktivity. Skutočnosť, že pre dlhší čas trvajúce problémy pri realizácii styku otca s maloletými, tento nebol riadne vykonávaný, čo mohlo spôsobiť „ochladnutie“ vzťahov maloletých, zohľadnil krajský súd pri určení jeho rozsahu. Maloletých neponechal v nepretržitej starostlivosti otca počas soboty a nedele, ale ich stretnutia rozdelil na „denné bloky“.

V tomto štádiu konania nepovažoval krajský súd za potrebné nariaďovať dokazovanie znalcom z odboru pedopsychológie. Vo veci starostlivostí súdu o maloletého M. a P. prebiehajú na Okresnom súde v Žiline ďalšie konania - o návrhu otca na zmenu výchovy (sp. zn. 30P/37/2012), konanie o rozvod manželstva (sp. zn. 33C/59/2009), v ktorých bude otázka vzťahu maloletých detí k otcovi aktuálne znovu riešená. V tomto štádiu konania preto považoval krajský súd za účelnejšie rozhodnúť o úprave styku.»

III.

7. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavný súd návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak.

Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

IV.

8. Predmetom konania pred ústavným súdom je sťažnosť sťažovateľov, ktorou namietajú postup a rozhodnutia všeobecných súdov, pričom sťažovatelia predovšetkým poukazujú na to, že všeobecné súdy (i) nedostatočne zistili skutkový stav, (ii) nesprávne aplikovali príslušné všeobecne záväzné právne predpisy, (iii) nezisťovali názor a postoj maloletých detí, nevzali do úvahy vôľu maloletých detí stretávať sa s otcom v prítomnosti matky a nevypočuli maloleté deti v súdnom konaní, (iv) nevzali do úvahy názory kolízneho opatrovníka a matky maloletých detí, (v) v rozpore s najlepším záujmom detí rozhodnutia všeobecných súdov sledovali záujem otca, čím mu priznávajú lepšie postavenie na úkor matky, (vi) opierajú svoje závery o všeobecne známe skutočnosti, a tým ignorujú jedinečnosť každého jedného dieťaťa.

K namietanému porušeniu práv sťažovateľov postupom a napadnutým rozsudkom okresného súdu

9. Z čl. 127 ods. 1 ústavy vyplýva, že systém ústavnej ochrany základných práv a slobôd je rozdelený medzi všeobecné súdy a ústavný súd, pričom právomoc všeobecných súdov je ústavou založená primárne („ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd“) a právomoc ústavného súdu len subsidiárne.

10. Z princípu subsidiarity vyplýva, že právomoc ústavného súdu poskytnúť ochranu základným právam a slobodám je daná iba vtedy, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhodujú všeobecné súdy. Ústavný súd sa pri zakladaní svojej právomoci riadi zásadou, že všeobecné súdy sú ústavou povolané chrániť nielen zákonnosť, ale aj ústavnosť. Preto je právomoc ústavného súdu subsidiárna a nastupuje až vtedy, ak nie je daná právomoc všeobecných súdov (porov. II. ÚS 13/01, IV. ÚS 102/09). Ak ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosti zistí, že sťažovateľ sa ochrany základných práv alebo slobôd môže domôcť využitím jemu dostupných a účinných prostriedkov nápravy pred iným súdom, musí takúto sťažnosť odmietnuť z dôvodu nedostatku právomoci na jej prerokovanie (porov. I. ÚS 20/02, III. ÚS 152/03).

11. Sťažovatelia sťažnosťou napádajú postup a rozsudok okresného súdu. Zo sťažnosti vyplýva, že sťažovatelia využili svoje právo podať proti napadnutému rozsudku okresného súdu odvolanie, o ktorom bol oprávnený a aj povinný rozhodnúť krajský súd. Právomoc krajského súdu rozhodnúť o odvolaní sťažovateľov v danom prípade vylučuje právomoc ústavného súdu. Vzhľadom na túto skutočnosť ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosť v tejto časti odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde z dôvodu nedostatku svojej právomoci.

Všeobecne k zachovaniu lehoty na podanie sťažnosti ústavnému súdu proti postupu a napadnutému rozsudku krajského súdu

12. Z priložených príloh vyplýva, že napadnutý rozsudok krajského súdu nadobudol právoplatnosť 26. júna 2012. Voči napadnutému rozsudku krajského súdu podali sťažovatelia dovolanie, o ktorom rozhodol Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) uznesením sp. zn. 6 Cdo 99/2013 z 19. júna 2013, ktorý nadobudol právoplatnosť 23. júla 2013. Sťažovatelia podali sťažnosť ústavnému súdu 30. augusta 2013 (podaná na poštovú prepravu).

13. Ústavný súd zdôrazňujúc právny názor, ktorý opakovane vo svojej judikatúre vyslovil (akcentujúc pritom závery rozsudku Európskeho súdu pre ľudské práva

z 12. 11. 2002 vo veci Zvolský a Zvolská v. Česká republika, sťažnosť č. 46129/99, najmä jeho body 51, 53, 54) a podľa ktorého, majú na zreteli účel základného práva na súdnu ochranu zaručeného čl. 46 ods. 1 ústavy v prípade procesného rozhodnutia najvyššieho súdu o dovolaní, bude sťažovateľovi lehota na podanie sťažnosti ústavnému súdu považovaná za zachovanú aj vo vzťahu k predchádzajúcemu právoplatnému rozhodnutiu krajského súdu (porov. napr. III. ÚS 114/2010, I. ÚS 165/2010), uzatvára, že považuje lehotu na podanie sťažnosti podľa § 53 ods. 3 zákona o ústavnom súde proti postupu a napadnutému rozsudku krajského súdu za zachovanú.

K namietanému porušeniu čl. 3 ods. 1 a 2, čl. 12 ods. 1 a 2 a čl. 16

Dohovoru o právach dieťaťa postupom a napadnutým rozsudkom krajského súdu

14. Podľa čl. 3 ods. 1 Dohovoru o právach dieťaťa záujem dieťaťa musí byť prvoradým hľadiskom pri akejkoľvek činnosti týkajúcej sa detí, nech už uskutočňovanej verejnými alebo súkromnými zariadeniami sociálnej starostlivosti, súdmi, správnymi alebo zákonodarnými orgánmi.

Podľa čl. 3 ods. 2 Dohovoru o právach dieťaťa štáty, ktoré sú zmluvnou stranou Dohovoru, sa zaväzujú zabezpečiť dieťaťu takú ochranu a starostlivosť, aká je nevyhnutná pre jeho blaho, pričom berú ohľad na práva a povinnosti jeho rodičov, zákonných zástupcov alebo iných jednotlivcov právne za neho zodpovedných, a robia pre to všetky potrebné zákonodarné a správne opatrenia.

Podľa čl. 12 ods. 1 Dohovoru o právach dieťaťa štáty, ktoré sú zmluvnou stranou Dohovoru, zabezpečujú dieťaťu, ktoré je schopné formulovať svoje vlastné názory, právo tieto názory slobodne vyjadrovať vo všetkých záležitostiach, ktoré sa ho dotýkajú, pričom sa názorom dieťaťa musí venovať patričná pozornosť zodpovedajúca jeho veku a úrovni.

Podľa čl. 12 ods. 2 Dohovoru o právach dieťaťa za tým účelom sa dieťaťu poskytuje najmä možnosť, aby sa vypočulo v každom súdnom alebo správnom konaní, ktoré sa ho dotýka, a to buď priamo, alebo prostredníctvom zástupcu alebo príslušného orgánu, pričom spôsob vypočutia musí byť v súlade s procedurálnymi pravidlami vnútroštátneho zákonodarstva.

Podľa čl. 16 ods. 1 Dohovoru o právach dieťaťa žiadne dieťa nesmie byť vystavené svojvoľnému zasahovaniu do svojho súkromného života, rodiny, domova alebo korešpondencie ani nezákonným útokom na svoju česť a povesť.

Podľa čl. 16 ods. 2 Dohovoru o právach dieťaťa dieťa má právo na zákonnú ochranu proti takým zásahom alebo útokom.

15. Dohovor o právach dieťaťa (vyhlásený v Zbierke zákonov pod č. 104/1991 Zb.) patrí medzi prvé medzinárodné zmluvy určené na ochranu práv a slobôd detí. Vyjadruje všeobecnú snahu o uznaní, ochrane a posilnení práv najzraniteľnejšej skupiny ľudí – detí (k tomu bližšie porov. Todres, J. – Wojcik, Mark E. – Revaz, Cris R. *The U.N. Convention on the Rights of the Child. An Analysis of Treaty Provisions and Implications of U.S. Ratification.* New York : Transnational Publishers, 2009, p. 9 a nasl.).

16. V teórii medzinárodného práva sa ustálil právny názor, v zmysle ktorého Dohovor o právach dieťaťa obsahuje vo svojom texte dve skupiny právnych noriem. Prvú skupinu tvoria právne normy priamo vykonateľné (*directly applicable/self-executing*) a druhú skupinu tvoria právne normy, ktoré nie sú priamo aplikovateľné a majú charakter všeobecných zásad (porov. Andrews, A. B. – Kaufman, N. H. eds. *Implementing the U.N. Convention on the Rights of the Child. A Standard of Living Adequate for Development.* Westport : Praeger Publishers, 1999, p. 171). S licenciou pre zjednodušenie možno prijať stanovisko, že právne normy medzinárodnej zmluvy sú priamo vykonateľné, ak zaručujú práva a slobody priamo ich adresátom bez potreby ďalšej transpozície alebo inkorporácie do právneho poriadku zmluvného štátu ďalším normatívnym právnym aktom. Právne normy medzinárodnej zmluvy nie sú priamo vykonateľné, ak tieto priamo alebo implicitne vyžadujú od zmluvného štátu prijatie ďalšej právnej úpravy na úrovni vnútroštátnej legislatívy (v medzinárodných zmluvách najčastejšie uvedené textáciou „zmluvné štáty sa zaväzujú prijať...“ alebo „zmluvné štáty uznávajú a zabezpečia..“ a pod.).

17. Dohovor o právach dieťaťa neobsahuje explicitné ustanovenie, ktoré by dávalo odpoveď na otázku, ktoré články sú priamo vykonateľné a ktoré nie, a preto kritériom na ich odlišenie je povaha, účel, rozsah konkrétneho článku, ako aj textácia článku, ktorá musí byť

dostatočne jasná, aby príslušný orgán aplikácie práva bol schopný interpretovať a definovať jeho účinky, t. j. rozhodnúť o priamej vykonateľnosti alebo nevykonateľnosti konkrétneho článku (porov. napr. Detrick, Sh. A Commentary on the United Nations Convention on the Rights of the Child. Hague : Kluwer Law International, 1999, p. 28). V tejto súvislosti je potrebné poukázať na čl. 4 Dohovoru o právach dieťaťa, ktorý na prvý pohľad evokuje záver o priamej neaplikovateľnosti ani jedného z článkov Dohovoru o právach dieťaťa: *„Štáty, ktoré sú zmluvnou stranou Dohovoru, urobia všetky potrebné zákonodarné, správne a iné opatrenia na vykonávanie práv uznaných týmto Dohovorom. Pokiaľ ide o hospodárske, sociálne a kultúrne práva, štáty, ktoré sú zmluvnou stranou Dohovoru, uskutočňujú také opatrenia v maximálnom rozsahu svojich prostriedkov a v prípade potreby aj v rámci medzinárodnej spolupráce.“* Dohovor o právach dieťaťa je však potrebné interpretovať vo vzájomnej súvislosti všetkých jeho článkov a vychádzať z účelu Dohovoru o právach dieťaťa (snaha o uznanie, ochranu a posilnenie práv detí), a pokiaľ niektoré z článkov jednoznačne (zohľadnením už popísaných rozlišujúcich kritérií) obsahujú priamo aplikovateľné subjektívne právo, je potrebné v záujme ochrany slobôd a práv dieťaťa poskytnúť konkrétnemu právu dieťaťa ochranu v príslušnom konaní, v ktorom sa jeho ochrany dotknutý subjekt domáha.

18. Na úrovni doktríny medzinárodného práva, ako aj na úrovni samotnej Organizácie Spojených národov prevládol (dnes už konštantný) právny názor, že medzi články Dohovoru o právach dieťaťa, ktoré upravujú všeobecné zásady/princípy (general principles) a nie sú priamo vykonateľné, ale je potrebné tieto zásady inkorporovať do príslušnej vnútroštátnej legislatívny a aplikačnej praxe, možno zaradiť najmä čl. 2, čl. 3, čl. 6 a čl. 12 (pozri Hodgkin, R. – Newell, P. Implementation Handbook for the Convention on the Rights of the Child. Fully revised third edition. Ženeva : UNICEF Regional Office for Europe, 2007, pp. 39, 83, 158; k tomu porov. aj Committee on the Rights of the Child: General Comment No. 5, CRC/GC/2003/5, body 19, 20 a 22). Tento záver podporuje i samotný text týchto článkov Dohovoru o právach dieťaťa („štáty sa zaväzujú“, „štáty zabezpečujú“, „dieťaťu sa poskytuje“). Naopak, k priamo vykonateľným právnym normám Dohovoru o právach dieťaťa je možné zaradiť napr. čl. 7 ods. 1, čl. 10 ods. 2, čl. 13, čl. 16 a pod.

19. Na základe už popísaných záverov ústavný súd odmieta sťažnosť v časti namietajúcej porušenie čl. 3 ods. 1 a 2 a čl. 12 ods. 1 a 2 Dohovoru o právach dieťaťa podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú, keďže tieto označené referenčné právne normy Dohovoru o právach dieťaťa neobsahujú priamo aplikovateľné subjektívne práva sťažovateľov, ale sú všeobecnými proklamáciami (princípami), ktoré je zmluvný štát povinný inkorporovať do svojho právneho poriadku a orgány aplikácie práva sú povinné tieto princípy zohľadňovať pri aplikácii príslušných vnútroštátnych normatívnych právnych aktov.

20. Ústavný súd však posúdil pri predbežnom prerokovaní sťažnosti možnosť porušenia čl. 16 ods. 1 a 2 Dohovoru o právach dieťaťa postupom a napadnutým rozsudkom krajského súdu, keďže čl. 16 Dohovoru o právach dieťaťa upravuje priamo aplikovateľné subjektívne právo sťažovateľov – maloletých detí.

21. Článok 16 Dohovoru o právach dieťaťa poskytuje ochranu pred svojvoľným (arbitrárnym) zasahovaním do súkromného života, rodiny, domova alebo korešpondencie a nezákonným útokom na česť a povesť. Na tento účel má dieťa právo na zákonnú ochranu proti takým zásahom alebo útokom. Na úrovni právneho poriadku Slovenskej republiky tieto práva garantuje ústava, zákon č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o rodine“), zákon č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov a zákon č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej aj „OSP“). Okresný súd a krajský súd pri rozhodovaní o veci sťažovateľov aplikovali predovšetkým zákon o rodine a Občiansky súdny poriadok.

22. Zo sťažnosti vyplýva, že sťažovatelia hodnotia postup a napadnutý rozsudok krajského súdu ako svojvoľný zásah do ich súkromného života a rodiny. Ústavný súd súhlasí s názorom sťažovateľov, že napadnutým rozsudkom dochádza k zmene ich právnej pozície a realizáciou napadnutého rozsudku krajského súdu v praxi dochádza v konečnom dôsledku k zásahu do ich súkromného a rodinného života. Tento zásah (v podobe napadnutého rozsudku krajského súdu) je však plne v súlade s príslušnou legislatívou tak na

úrovni ústavy a Dohovoru o právach dieťaťa, ako aj na úrovni jednoduchého práva a nemožno ho hodnotiť ako zásah neústavný a svojvoľný. Krajský súd disponoval právomocou rozhodnúť o úprave výkonu rodičovských práv a povinností (§ 36 ods. 1 zákona o rodine). Krajský súd postupoval po formálnej stránke procesne v súlade s Občianskym súdnym poriadkom a zákonom o rodine (tzn. v súlade s jeho príslušnosťou a právomocou konať v konkrétnej veci). Čo sa týka spravodlivosti súdneho konania (procesný postup po materiálnej stránke) krajského súdu, zisťovania skutkového stavu, dokazovania a záverov z toho vyvedených, ústavný súd ani v tomto smere nemôže napadnutý rozsudok a postup krajského súdu označiť za svojvoľný, arbitrárny alebo nedostatočný. Krajský súd podľa názoru ústavného súdu riadne zisťoval skutkový stav veci a hodnotenie jednotlivých dôkazov, ako i argumentov predkladaných sťažovateľmi, spolu so závermi z toho vyvedenými možno považovať za ústavne udržateľné, a nie svojvoľné (k tomu ústavný súd odkazuje bližšie na ďalej uvedenú argumentáciu k namietanému porušeniu čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru, kde závery tam uvedené platia obdobne k namietanému porušeniu čl. 16 ods. 2 Dohovoru o právach dieťaťa, a preto nie je účelné ich na tomto mieste širšie rozvádzať). Obsahom napadnutého rozsudku krajského súdu je úprava výkonu rodičovských práv a povinností (v napadnutej časti výroku), a to v rovine rozhodnutia o zverení dieťaťa do starostlivosti otcovi či matke maloletých detí. Napadnutým rozsudkom krajský súd rozhodol o práve otca na styk s maloletými deťmi. Krajský súd vychádzal pri svojom rozhodovaní z práva oboch rodičov na starostlivosť o dieťa (§ 28 zákona o rodine) a možnosti upraviť ich výkon v určitých prípadoch súdom (§ 36 ods. 1 zákona o rodine). Ani po tejto stránke nemožno dospieť k záveru o svojvoľnosti napadnutého rozsudku krajského súdu. Interpretáciu a aplikáciu príslušných právnych noriem vzťahujúcich sa na vec sťažovateľov na základe zisteného skutkového stavu zo strany krajského súdu nemožno, ako ústavný súd už uviedol, hodnotiť ako svojvoľnú alebo nelogickú. Krajský súd postupom v konaní a závermi vyslovenými v napadnutom rozsudku tak nemohol zasiahnuť do práv garantovaných čl. 16 Dohovoru o právach dieťaťa.

23. Z toho dôvodu ústavný súd odmietol sťažnosť v časti namietajúcej porušenie čl. 16 Dohovoru o právach dieťaťa podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

K namietanému porušeniu čl. 46 ods. 1 a čl. 47 ods. 3 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom a napadnutým rozsudkom krajského súdu

24. Sťažovatelia namietajú porušenie svojich práv garantovaných čl. 46 ods. 1 a čl. 47 ods. 3 ústavy, ako aj čl. 6 ods. 1 dohovoru z dôvodu arbitrárnosti, svojvôle a nedostatočnosti v postupe v konaní a odôvodnení napadnutého rozsudku krajského súdu.

25. Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 47 ods. 3 ústavy všetci účastníci sú si v konaní podľa čl. 47 ods. 2 rovní.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho vec bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o akomkoľvek trestnom čine, z ktorého je obvinený.

26. Pri rozhodovaní orgánov verejnej moci (t. j. aj súdov) o právach a povinnostiach fyzických osôb a právnických osôb v konkrétnom právom upravenom procese je nevyhnutné akcentovať princípy demokratického právneho štátu formujúce každé konanie. Tieto princípy nachádzame v ústave v čl. 46 a nasl. (právo na súdnu a inú právnu ochranu), ako aj v čl. 6 ods. 1 dohovoru (právo na spravodlivý proces).

27. Podľa stálej judikatúry ústavného súdu je účelom práva na súdnu ochranu (čl. 46 ods. 1), ako aj práva na spravodlivý proces (čl. 6 ods. 1 dohovoru) zaručiť každému prístup k súdu, čomu zodpovedá povinnosť všeobecného súdu vo veci konať a rozhodnúť ([II. ÚS 88/01](#)). Súd nemusí rozhodovať v súlade so skutkovým a právnym názorom účastníka konania, je však povinný na zákonom predpokladané a umožnené procesné úkony účastníka primeraným, zrozumiteľným a ústavne akceptovateľným spôsobom reagovať v súlade s platným procesným právom (porov. v tomto zmysle IV. ÚS 252/04,

[IV. ÚS 329/04](#), [IV. ÚS 340/04](#), III. ÚS 32/07), najmä s ustanovením [§ 157 ods. 2](#) OSP, v ktorom sú upravené náležitosti odôvodnenia rozsudku.

28. Inak povedané, povinnosť súdu zistiť správne a v dostatočnom rozsahu skutkový stav v ním rozhodovanej veci (bez ohľadu na jej prípadnú náročnosť) a s tým spojená povinnosť riadne odôvodniť svoje rozhodnutie [a teda zároveň konkretizovať v odôvodnení rozhodnutia, čoho sa navrhovateľ (žalobca) domáhal a z akých dôvodov, ako sa vo veci vyjadril odporca (žalovaný), prípadne iný účastník konania, stručne, jasne a výstižne vysvetliť, ktoré skutočnosti považuje súd za preukázané a ktoré nie, z ktorých dôkazov súd vychádzal a akými úvahami sa pri hodnotení dôkazov riadil, prečo nevykonal ďalšie navrhnuté dôkazy a ako vec právne posúdil; detailnosť a obsažnosť odôvodnenia rozhodnutia môže byť v špecifických prípadoch zákonom výslovne zúžená, napríklad vzhľadom na vyhovenie všetkým účastníkom konania alebo vzdanie sa opravného prostriedku všetkými účastníkmi konania a pod. (porov. § 157 ods. 3 a 4 OSP)], obe vyplývajúce z čl. 46 ods. 1 ústavy, sú jedny zo základných znakov ústavne aprobovaného postupu súdu a ochranou účastníkov konania pred svojvôľou súdu.

29. Ústavný súd, ktorého úlohou je v zmysle [čl. 124](#) ústavy ochrana ústavnosti, nie je alternatívnou a ani ďalšou opravnou inštanciou vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov (podobne už [II. ÚS 1/95](#), [II. ÚS 21/96](#)). V dôsledku toho sa úloha ústavného súdu obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti interpretácie a aplikácie zákonov všeobecnými súdmi (vrátane ich procesného postupu) s ústavou alebo medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách (porov. I. ÚS 17/01, II. ÚS 137/08, III. ÚS 328/08, IV. ÚS 11/2010). Skutkové alebo právne závery všeobecného súdu môžu byť preto predmetom kontroly zo strany ústavného súdu zásadne len vtedy, ak by boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a teda z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (porov. I. ÚS 12/05, II. ÚS 410/06, III. ÚS 119/03, IV. ÚS 238/07).

30. Sťažovatelia vidia arbitrárnosť a nedostatočnosť postupu a odôvodnenia napadnutého rozsudku krajského súdu v tom, že (i) krajský súd rozhodol v *rozpore s tvrdeniami maloletých detí a neprihliadal na vyjadrenia maloletých detí, ďalej v tom, že*

- (ii) krajský súd nebral do úvahy ani vyjadrenie kolízneho opatrovníka, a napokon v tom, že
(iii) krajský súd *nepovažoval za potrebné pedopsychologické vyšetrenie maloletých detí.*

31. Ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosti nezistil v postupe a v skutkových a právnych záveroch napadnutého rozsudku krajského súdu nič ústavne nekonformné, čo by nasvedčovalo ich arbitrárnosti alebo ústavnej neakceptovateľnosti. Ústavný súd nemôže prisvedčiť názoru sťažovateľov, čo sa týka nezohľadnenia názoru/vyjadrení maloletých detí v súdnom konaní tak, ako to vyplýva z § 100 ods. 3 OSP a § 43 ods. 1 zákona o rodine. Krajský súd vychádzal pri úprave styku otca s maloletými deťmi o. i. aj z maloletými deťmi vyjadreného odmietavého postoja, v zmysle ktorého sa deti nechcú stykať s otcom bez prítomnosti matky. Krajský súd v dôsledku tohto názoru maloletých detí považoval za vhodné riešiť úpravu styku otca s deťmi v priebehu prvých troch mesiacov od právoplatnosti napadnutého rozsudku za asistencie kolízneho opatrovníka na ÚPSVaR. K námietke, že krajský súd neprihliadal na vyjadrenia kolízneho opatrovníka urobené na súdnom pojednávaní, ústavný súd uvádza, že krajský súd zohľadnil správu kolízneho opatrovníka a stretnutie otca s maloletými deťmi za prítomnosti psychologičky Mgr. R., ďalej krajský súd zohľadnil záznamy ÚPSVaR predložené v odvolacom konaní sťažovateľmi, z obsahu ktorých zistil, že zachytávajú ústne vyhlásenia rodičov opisujúce priebeh styku otca s maloletými a matkou popisovaný odmietavý postoj detí k styku s otcom bez prítomnosti matky, nakoniec krajský súd (ako i okresný súd) prihliadol na znalecké dokazovanie. Čo sa týka námietky sťažovateľov, že krajský súd *nepovažoval za potrebné pedopsychologické vyšetrenie maloletých detí, ústavný súd konštatuje, že krajský súd zhodne s okresným súdom nepovažovali vzhľadom na vykonané dokazovanie (napr. znalecké dokazovanie znalcom z odboru zdravotníctva a farmácie, odvetvia psychiatrie a sexuológie s pribratím konzultanta z odboru psychológie) a štádium konania (krajský súd odkázal na ďalšie prebiehajúce konania na okresnom súde vo veciach sťažovateľov týkajúce sa návrhu otca na zmenu výchovy a návrhu na rozvod manželstva, v ktorých bude otázka vzťahu otca a maloletých detí ďalej pertraktovaná) za potrebné nariadiť dokazovanie znalcom z odboru pedopsychológie, pričom už podľa okresného súdu zo správy o vykonanom stretnutí otca s maloletými deťmi u kolízneho opatrovníka za prítomnosti psychologičky vyplýva, že takéto vyšetrenie pre deti predstavuje zvýšenú záťaž.*

32. Tieto právne závery krajského súdu a ich odôvodnenie nie je možné hodnotiť ako *arbitrárne* a je nutné ich považovať za výraz autonómneho súdneho rozhodovania, do ktorého ústavný súd nie je oprávnený v tomto prípade zasahovať. *O tom, ktorý z navrhovaných dôkazov súd vykoná, rozhoduje iba súd (§ 120 ods. 1 OSP). Ak súd nevykonal účastníkom navrhovaný dôkaz, je povinnosťou súdu v odôvodnení rozhodnutia ozrejniť, prečo nevykonal navrhnutý dôkaz (§ 157 ods. 2 OSP).* Ústavný súd nevidí v tomto postupe a dôvodoch, pre ktoré krajský súd neprihliadol na odporúčania kolízneho opatrovníka a zároveň nenariadil matkou požadované *dokazovanie znalcom z odboru pedopsychológie* (pričom tieto dôvody krajský súd v napadnutom rozsudku odôvodnil), nič ústavne dramatické. Krajský súd zohľadnil ťažiskové argumenty sťažovateľov (najmä o odmietavom postoji maloletých detí, v zmysle ktorého sa deti nechcú stýkať s otcom bez prítomnosti matky, ale aj ďalšie tvrdenia sťažovateľky – matky, napr. čo sa týka patologického správania sa otca k maloletej dcére, ktoré nebolo v dotknutom konaní ani v trestnom konaní dokázané, a pod.) a jeho závery *obstoja pre účely skúmania dodržania garancií v zmysle čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru.*

33. Z týchto dôvodov ústavný súd odmietol sťažnosť v časti namietajúcej porušenie čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom a napadnutým rozsudkom krajského súdu podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

34. Zásadu rovnosti v konaní zakotvenú v [čl. 47 ods. 3](#) ústavy ústavný súd vo svojej judikatúre vykladá tak, že účastníkom konania sa musia vytvoriť rovnaké podmienky a rovnaké procesné postavenie (porov. napr. PL. ÚS 43/95). Všeobecné súdy sú podľa uvedenej zásady povinné v súlade so zákonom dať všetkým účastníkom občianskeho súdneho konania rovnakú príležitosť predniesť svoje stanovisko, predniesť rozhodujúce tvrdenia alebo poprieť tvrdenia iného účastníka a navrhnúť dôkazy na podporu svojich tvrdení. Z uvedenej zásady však nemožno odvodiť absolútne právo každého účastníka, aby súd vykonal každý jeden ním navrhnutý dôkaz, resp. aby vzal za správny každý jeden jeho prednesený argument. Ako už ústavný súd konštatoval, podľa [§ 120 ods. 1](#) OSP je úlohou súdu rozhodnúť, ktoré dôkazy vykoná, keďže je to súd, ktorý vo veci rozhoduje a ktorého

úlohou je viesť dokazovanie tým smerom, ktorý je v prerokúvanej veci podstatný. Z toho, čo bolo uvedené v bodoch 31 a 32 tohto uznesenia, je podľa ústavného súdu zrejmé, že krajský súd neodoprel bezdôvodne vykonať dôkazy navrhnuté sťažovateľmi, ale odmietol vykonať len také dôkazy, ktoré s ohľadom na vlastné právne názory na prerokúvanú vec (ktoré ústavný súd nepovažuje za arbitrárne alebo ústavne neakceptovateľné) nepovažoval v danej veci za rozhodujúce. V konaní pred krajským súdom predniesli svoje návrhy a stanoviská tak matka maloletých detí, ako aj otec maloletých detí, rovnako krajský súd prihliadal aj na názory maloletých detí (§ 100 ods. 3 OSP a § 43 ods. 1 zákona o rodine) a ich postoj k styku s otcom vyplývajúci jednak zo správy kolízneho opatrovníka, ale aj záznamov ÚPSVaR. Príležitosť predniesť svoje stanovisko (resp. zohľadnenie skôr prednesených vyjadrení maloletých detí) tak dostali všetci účastníci občianskeho súdneho konania.

35. Sťažnosť tak treba považovať podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde za zjavne neopodstatnenú aj v časti, v ktorej sťažovatelia namietajú porušenie princípu rovnosti účastníkov konania zakotveného v čl. 47 ods. 3 ústavy postupom a napadnutým rozsudkom krajského súdu.

K namietanému porušeniu čl. 12 ods. 1 prvej vety a ods. 2 a čl. 13 ods. 3 ústavy postupom a napadnutým rozsudkom krajského súdu

36. Podľa čl. 12 ods. 1 ústavy ľudia sú slobodní a rovní v dôstojnosti i v právach. Základné práva a slobody sú neodňateľné, nescudziteľné, nepremlčateľné a nezrušiteľné.

Podľa čl. 12 ods. 2 ústavy základné práva a slobody sa zaručujú na území Slovenskej republiky všetkým bez ohľadu na pohlavie, rasu, farbu pleti, jazyk, vieru a náboženstvo, politické či iné zmýšľanie, národný alebo sociálny pôvod, príslušnosť k národnosti alebo etnickej skupine, majetok, rod alebo iné postavenie. Nikoho nemožno z týchto dôvodov poškodzovať, zvyhodňovať alebo znevýhodňovať.

Podľa čl. 13 ods. 3 ústavy zákonné obmedzenia základných práv a slobôd musia platiť rovnako pre všetky prípady, ktoré spĺňajú ustanovené podmienky.

37. Ustanovenia čl. 12 a čl. 13 ústavy sú vstupnou bránou do ústavnej úpravy základných práv a slobôd ústavy a majú charakter ústavného princípu, ktorý sú povinné rešpektovať všetky orgány verejnej moci pri výklade a uplatňovaní ústavy. Tieto ustanovenia ústavy sú vždy implicitnou súčasťou rozhodovania ústavného súdu, t. j. aj jeho rozhodovania o porušovaní základných práv a slobôd garantovaných ústavou podľa čl. 127 ústavy (porov. napr. I. ÚS 26/2010, I. ÚS 686/2013, II. ÚS 550/2013, IV. ÚS 214/2011).

38. Ustanovenia čl. 12 a čl. 13 ústavy však nemajú charakter základného práva a slobody, ktorého ochrany by bolo možné v zásade sa samostatne domáhať pred ústavným súdom. Ich aplikácia sa v individuálnych sťažnostiach viaže na porušenie individuálne určeného základného práva alebo slobody sťažovateľa, a preto požiadavka na vyslovenie porušenia čl. 12 ods. 1 a 2 a čl. 13 ods. 3 ústavy bez vzťahu ku konkrétnemu základnému právu alebo slobode sťažovateľa je zjavne neopodstatnená (porov. I. ÚS 34/96, II. ÚS 85/01, II. ÚS 167/04, z novšej judikatúry I. ÚS 509/2012, III. ÚS 87/2011, IV. ÚS 281/2012).

39. Pretože ústavný súd nevyslovil porušenie sťažovateľmi označených práv podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 47 ods. 3 ústavy, prípadne podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom a napadnutým rozsudkom krajského súdu, neprichádzalo do úvahy ani vyslovenie porušenia čl. 12 ods. 1 a 2 a čl. 13 ods. 3 ústavy.

40. Nad rámec ústavný súd uvádza, že klasický prístup k diskriminácii je založený na komponentoch akcesority (porov. PL. ÚS 14/98, [PL. ÚS 4/97](#), [PL. ÚS 18/97](#), PL. ÚS 4/00, PL. ÚS 21/00, [PL. ÚS 10/02](#), [PL. ÚS 15/03](#), PL. ÚS 38/04) a kvalifikovaného kritéria – zakázaného dôvodu (porov. [PL. ÚS 8/04](#)), a teda pohlavia, rasy, farby pleti, jazyka, viery a náboženstva, politického či iného zmýšľania, národného alebo sociálneho pôvodu, príslušnosti k národnosti alebo etnickej skupine, majetku, rodu alebo iného postavenia (ústavný súd poznamenáva, že sťažovatelia žiadne z týchto kvalifikovaných kritérií vo svojej sťažnosti explicitne ani neuvádzajú). V európskej konštitucionalistike sa občas ustupuje z týchto pozícií a súdy ústavného typu preskúmajú aj skutočnosť, či nedošlo k porušeniu rovnosti bez vzťahu ku konkrétnemu základnému právu alebo či nedošlo k porušeniu rovnosti na základe iného než kvalifikovaného kritéria. Súdy tak vlastne

skúmajú napadnuté rozhodnutia a postupy v kontexte rýdzeho princípu rovnosti. V predmetnej veci by mohlo byť quasi-akcesorickým právom právo na pokojný výkon rodičovských práv matky zahŕňajúce starostlivosť o maloleté deti [platí rovnako i obrátene pre právo maloletých detí na starostlivosť zo strany matky, v širšom zo strany oboch rodičov; k tomu porov. § 24 ods. 4 druhú vetu a § 28 ods. 1 písm. a) zákona rodine a čl. 41 ods. 4 ústavy]. Iným postavením, statusom, by mohlo byť obmedzenie styku matky s maloletými deťmi v čase, kedy budú maloleté deti tráviť čas s otcom, v prospech otca. Napadnutý rozsudok krajského súdu by však prešiel aj takýmto intenzívnym testom rovnosti, pretože priznaním práva na styk (časovo obmedzený) otca s jeho maloletými deťmi sa len realizuje zákonom a ústavou priznané právo otca (a obrátene i maloletých detí) na starostlivosť o deti [§ 24 ods. 4 druhá veta a § 28 ods. 1 písm. a) zákona o rodine a čl. 41 ods. 4 ústavy]. Navyše matka nebola týmto napadnutým rozsudkom krajského súdu vylúčená (arbitrárne) zo starostlivosti o maloleté deti (jej styk s deťmi bol obmedzený na čas, kedy budú maloleté deti tráviť čas s otcom) a maloletým deťom nebol odopretý (v zmysle vylúčenia) styk s matkou.

41. K neporušeniu zásady rovnosti v konaní sa ústavný súd vyjadril už pri posudzovaní porušenia čl. 47 ods. 3 ústavy postupom a napadnutým rozsudkom krajského súdu, a preto v tejto súvislosti odkazuje na svoje závery uvedené v bode 34 tohto uznesenia.

42. Z týchto dôvodov ústavný súd odmietol sťažnosť aj v tejto časti v zmysle § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

K namietanému porušeniu čl. 141 ústavy postupom a napadnutým rozsudkom krajského súdu

43. Podľa čl. 141 ods. 1 ústavy v Slovenskej republike vykonávajú súdnictvo nezávislé a nestranné súdy.

Podľa čl. 141 ods. 2 ústavy súdnictvo sa vykonáva na všetkých stupňoch oddelene od iných štátnych orgánov.

44. Ústavný súd v súvislosti s namietaným porušením čl. 141 ústavy postupom a napadnutým rozsudkom krajského súdu konštatuje, že uvedený článok neobsahuje

konkrétnu garanciu základného práva a slobody, ale je základným ustanovením upravujúcim základné ústavné princípy výkonu súdnictva a vymedzenie postavenia všeobecného súdnictva v systéme orgánov verejnej moci Slovenskej republiky.

45. Z týchto dôvodov ústavný súd odmietol sťažnosť v tejto časti v zmysle § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 30. septembra 2014